

Feasibility of developing electronic contracts based on professional football jurisprudence

Reza Shahmansouri

Ph. D student of Private law, Tehran Jonuob Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mehdi Montazer*

Assistant Professor of Private law, Faculty of Humanities, Damavand Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ezzatollah Shahmansouri

Associate Professor of Sport Management, Department of Physical Education, Faculty of Humanities, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

Abstract

Purpose: The current research was designed and implemented with the feasibility of developing electronic contracts based on the professional football jurisprudence.

Method: The current research method was a mixed type that was conducted qualitatively and quantitatively. The statistical population in the qualitative section included experts in the field of research. The statistical population of this research in the quantitative part was all the members of the Football Federation Assembly, which included 89 people. The tools of data collection in this research included semi-structured interviews and researcher-made questionnaires. In order to analyze the data of the present research in the qualitative part, theme analysis was used in the form of coding of research interviews. Also, structural equation method was used in the quantitative part. All data analysis process of this research was done in SPSS and PLS software.

Findings: The results showed that a total of 5 factors, including infrastructural aspects, factors related to laws and regulations, cultural aspects, knowledge platforms and motivational platforms were determined as requirements and platforms related to the development of electronic contracts based on professional football jurisprudence.

Results: The development of electronic contracts based on professional football jurisprudence as an important and key principle requires comprehensive attention to various issues, including infrastructure aspects, factors related to laws and regulations, cultural aspects, knowledge bases and motivational bases.

Keywords: electronic contracts, transparency, justice, football

* Corresponding Author: E-mail: Montazar_M@yahoo.com

How to Cite: Shahmansouri R, Montazer M, Shahmansouri E. Feasibility of developing electronic contracts based on professional football jurisprudence, Journal of Innovation in Sports Management, 2024; 3(1):57-69.

امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای

رضا شاه منصوری

دانشجوی دکترای حقوق خصوصی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مهدی منتظر*

استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده علوم انسانی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

عزت اله شاه منصوری

دانشیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، دانشکده علوم انسانی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

چکیده

هدف: تحقیق حاضر با امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای طراحی و اجرا گردید.

روش: روش تحقیق حاضر از نوع آمیخته بود که به صورت کیفی و کمی انجام گردید. جامعه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان آگاه به حوزه تحقیق بودند. جامعه آماری این تحقیق در بخش کمی را تمامی اعضای مجمع فدراسیون فوتبال بود که تعداد این افراد شامل ۸۹ نفر بود. ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته و پرسشنامه محقق ساخته بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر در بخش کیفی از تحلیل تم به صورت کدگذاری مصاحبه‌های تحقیق استفاده شد. همچنین در بخش کمی از روش معادلات ساختاری استفاده گردید. کلیه روند تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر در نرم‌افزار SPSS و PLS انجام گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که در مجموع تعداد ۵ عامل شامل جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی به عنوان الزامات و بسترهای مربوط به توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای مشخص شدند.

نتایج: توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای به عنوان یک اصل مهم و کلیدی نیازمند توجه همه‌جانبه به مسائل مختلفی از جمله جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی دارد

واژه‌های کلیدی: قراردادهای الکترونیکی، شفافیت، عدالت، فوتبال.

* نویسنده مسئول: E-mail: Montazar_M@yahoo.com

شاه منصوری رضا، منتظر مهدی، شاه منصوری عزت اله، امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای، فصلنامه نوآوری در مدیریت ورزشی، بهار ۱۴۰۳، ۳(۱): ۵۷-۶۹.

مقدمه

ورزش به‌عنوان یک فعالیت بدنی و روانی، از دیرباز برای سلامتی و بهبود کیفیت زندگی انسان‌ها مورداستفاده قرار گرفته است (چادویک^۱، ۲۰۲۲، ۶۸۶). امروزه با پیشرفت تکنولوژی و تغییرات اجتماعی، صنعت ورزش به یکی از مهم‌ترین صنایع جهان تبدیل شده است. این صنعت شامل تولید و فروش تجهیزات ورزشی، حمایت از تیم‌های ورزشی، برگزاری رقابت‌های ورزشی و ... می‌شود. اهمیت صنعت ورزش در جامعه بسیار چشمگیر است (سالسینویچ^۲ و همکاران، ۲۰۲۲، ۳). این صنعت، موجب ایجاد فرصت‌های شغلی بسیار زیاد شده است. همچنین، با فعالیت در این صنعت، افراد می‌توانند بهبود کیفیت زندگی خود را تجربه کنند و درعین حال به سلامت بدن خود نیز اهمیت بدهند. صنعت ورزش همچنین می‌تواند به توسعه اقتصادی و جذب گردشگران در مناطق مختلف جهان کمک کند (ژانگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۸، ۱۱۱). باوجود این همه مزیت، باید به این نکته هم توجه کرد که صنعت ورزش نیز با چالش‌های خود روبه‌رو است. از جمله چالش‌هایی که در این صنعت وجود دارد، فساد و فرودپاشی تیم‌ها، استفاده از مواد ممنوع در رقابت‌های ورزشی و ایجاد مشکلات اساسی در خصوص قراردادهای در درون این صنعت است (نظریان و همکاران، ۲۰۲۳، ۱۱۷۷).

از طرفی ورزش فوتبال به‌عنوان یکی از پرطرفدارترین ورزش‌های جهان، در صنعت ورزش موقعیت بسیار مهمی دارد (لیتنر^۴ و همکاران، ۲۰۲۲، ۳). امروز ورزش فوتبال به‌عنوان یکی از فعالیت‌های اجتماعی مهم در سطح جهان مشخص می‌باشد که باعث گردیده است تا علاوه بر کارکردهای اقتصادی؛ از توانایی بالایی در جهت توسعه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی برخوردار باشد (بوک و ایفلند^۵، ۲۰۲۲، ۳). یکی از این چالش‌های مهم در حوزه فوتبال، تلاش برای حفظ شفافیت و عدالت در رقابت‌های فوتبالی است (کندی^۶، ۲۰۱۳، ۲۷۸). نبود شفافیت و عدالت در خصوص قراردادهای ورزشی سبب گردیده است

تا اعتبار برخی رشته‌های ورزشی در سطح بین‌المللی دستخوش تغییرات اساسی گردد. در این راستا، قراردادهای الکترونیکی می‌تواند به‌عنوان یک راهکار مؤثر برای حفظ شفافیت و عدالت در رقابت‌های فوتبال مطرح شود (بیشوپ^۷، ۲۰۰۵، ۴۴۶).

قراردادهای الکترونیکی به‌عنوان یک نوع از قراردادهای الکترونیکی، به معنای قراردادی است که به‌صورت الکترونیکی و بدون نیاز به امضای دستی طرفین از طریق شبکه جهانی اینترنت به امضا رسیده است (برنستین^۸، ۲۰۱۸، ۳). این قراردادها معمولاً با استفاده از فناوری امنیتی مانند رمزگذاری و امضای دیجیتال امضا می‌شوند؛ اما با توجه به ظرفیت بالای قراردادهای الکترونیکی در حفظ شفافیت و عدالت، می‌توان آن‌ها را به‌عنوان یک راهکار مؤثر برای حفظ شفافیت و عدالت در رقابت‌های فوتبال مطرح کرد (کارچر^۹، ۲۰۰۴، ۲۱۵). امروزه استفاده از قراردادهای الکترونیکی به‌صورت گسترده در حال افزایش می‌باشد و توسعه آن باعث گردیده است تا علاوه بر تسهیل در انجام این قراردادها؛ میزان شفافیت این قراردادها را نیز بهبود دهد (شفچنکو^{۱۰}، ۲۰۱۵، ۲۲). به‌صورتی کلی قراردادهای الکترونیکی توانسته است تا از کارکردهای مثبت و ارزشمندی در جهت شفافیت‌های مالی برخوردار باشد و بستر مناسبی در جهت بهبود عدالت محوری را فراهم نماید (سایلس^{۱۱}، ۲۰۱۷، ۲۶۲).

وارونا^{۱۲} (۲۰۲۳) در تحقیق خود مشخص نمود که توسعه قراردادهای الکترونیکی به‌عنوان یک مساله مهم و کلیدی می‌بایستی در ورزش حرفه ای ایجاد گردد تا شفافیت مالی توسعه یابد. دیمارتینی و کائو^{۱۳} (۲۰۲۳) نیز مشخص نمودند که در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی می‌بایستی به جنبه های فناوری اطلاعات جهت پوشش این قراردادها توجه جدی داشت. آدامز^{۱۴} (۲۰۰۸) در تحقیق خود مشخص نمودند که قراردادهای الکترونیکی یکی از راهکارهای مناسب در جهت جلوگیری

⁷ Bishop

⁸ Bernstein

⁹ Karcher

¹⁰ Shevchenko

¹¹ Sailes

¹² Varona

¹³ Demartini & Kao

¹⁴ Adams

¹ Chadwick

² Salcinovic

³ Zhang

⁴ Leitner

⁵ Buck & Ifland

⁶ Kennedy

بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای سبب گردیده از منظر علمی رویه‌های مناسب و شفاف علمی در این خصوص ایجاد نگردد. از منظر عملی نیز این خلأ باعث شده است تا راهکارهای اجرایی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای ایجاد نگردد.

با توجه به حواشی ایجاد شده در خصوص قراردادها در فوتبال حرفه‌ای ایران و همچنین اعمال سقف قراردادها جهت نظارت بر حسن اجرای این قراردادها و بهبود شفافیت در این خصوص نیاز است تا قراردادهای الکترونیکی در این خصوص ایجاد گردد. این مساله نشان می‌دهد که شکل‌گیری قراردادهای الکترونیکی در فوتبال حرفه‌ای اگرچه یک ضرورت است اما شواهد نشان می‌دهد که قراردادهای الکترونیکی به صورت یک مساله مهم و جدی در فوتبال حرفه‌ای ایران اجرایی نمی‌گردد که حواشی موجود در فوتبال ایران را این مساله تشدید نموده است. این مسئله سبب گردیده است تا تحقیق حاضر باهدف امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای سعی در پاسخ به این سؤال داشته باشد که در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای چه بسترهایی نیاز می‌باشد؟

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر از نوع آمیخته بود که به صورت کیفی و کمی انجام گردید. روش کیفی مورد استفاده در تحقیق حاضر از نوع تحلیل تم بود. جامعه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان آگاه به حوزه تحقیق بودند که پس از شناسایی این افراد به صورت نمونه‌گیری هدفمند؛ تا رسیدن به اشباع نظری؛ نمونه‌گیری انجام گردید. در نهایت تعداد ۱۳ نفر به عنوان نمونه در بخش کیفی مشخص شدند. شاخص‌های انتخاب نمونه‌های بخش کیفی شامل سوابق پژوهشی در حوزه موضوع تحقیق و همچنین سوابق مدیریتی در حوزه قراردادهای الکترونیکی در ورزش بود.

از فرار از مالیات می‌باشد. اسچار (۲۰۲۱)، بوشمن و اسمیت^۱ (۲۰۰۳) نیز اشاره داشتند که قراردادهای الکترونیکی به عنوان یکی از ابزارهای مالی می‌تواند نقش مهمی در جهت توسعه شفافیت دارد. برنستین (۲۰۱۸) نیز اشاره داشت که در جهت توسعه فوتبال و کاهش مشکلات مالی در این خصوص می‌بایستی قراردادهای الکترونیکی به صورت مناسبی اجرایی گردد. اورداریچ و اندانویچ^۲ (۲۰۲۱) نیز اشاره داشتند که قراردادهای الکترونیکی به عنوان یکی از راهکارهای مناسب در جهت افزایش سطح فیریلی مالی در ورزش دارد. بررسی‌های انجام‌شده در خصوص مطالعات شکل‌گرفته شده در خصوص قراردادهای الکترونیکی نشان می‌دهد که مطالعات سازمان‌یافته و جامع در خصوص توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای انجام نگرفته است و خلأ تحقیقاتی در این خصوص کاملاً مشهود می‌باشد. به صورتی که تحقیقات به صورت کلی به خصوص در فضای ورزش ایران به بررسی امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای نپرداخته‌اند.

با توجه به وجود مشکلات عمده در ورزش ایران و به خصوص در رشته فوتبال؛ نبود نظارت‌های کافی در خصوص قراردادهای ورزشی و همچنین نبود سازوکارهای اجرایی در جهت بهبود شفافیت‌های مالی در فوتبال؛ سبب گردیده است تا امروزه مشکلات عمده‌ای در ورزش فوتبال ایران ایجاد گردد. عدم رعایت سقف قراردادها؛ در زمان‌هایی که این سقف از سوی متولیان ورزشی ایجاد گردید تا پرداخت‌های مالی خارج از قراردادها از جمله مسائلی می‌باشد که توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را کاملاً ضروری می‌داند. از طرفی نبود قراردادهای الکترونیکی و توسعه آن در سطوح مختلف ورزشی به خصوص در ورزش فوتبال سبب گردیده است تا خلأ تحقیقاتی در این خصوص وجود داشته باشد. این خلأ سبب گردیده است تا رویه‌های علمی و عملی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای ایجاد نگردد. به عبارتی نبود مطالعات جامع در خصوص توسعه قراردادهای الکترونیکی

¹ Bushman & Smith

² Uraarević & Anoonović

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌های تحقیق

نمونه‌ها	سن	جنسیت	مدرک تحصیلی	پست سازمانی	سابقه شغلی
نمونه ۱	۴۲	مرد	دکتری	عضو هیات علمی	۱۲ سال
نمونه ۲	۴۸	مرد	کارشناسی ارشد	فدراسیون فوتبال	۱۱ سال
نمونه ۳	۴۹	مرد	کارشناسی ارشد	فدراسیون فوتبال	۱۵ سال
نمونه ۴	۵۰	زن	دکتری	عضو هیات علمی	۱۷ سال
نمونه ۵	۴۳	زن	کارشناسی ارشد	فدراسیون فوتبال	۱۵ سال
نمونه ۶	۳۹	مرد	دکتری	فدراسیون فوتبال	۱۰ سال
نمونه ۷	۴۱	مرد	دکتری	فدراسیون فوتبال	۱۳ سال
نمونه ۸	۴۶	مرد	دکتری	عضو هیات علمی	۱۵ سال
نمونه ۹	۴۴	مرد	دکتری	عضو هیات علمی	۱۴ سال
نمونه ۱۰	۴۴	مرد	کارشناسی ارشد	فدراسیون فوتبال	۱۴ سال
نمونه ۱۱	۵۱	مرد	دکتری	عضو هیات علمی	۱۹ سال
نمونه ۱۲	۴۰	مرد	کارشناسی ارشد	فدراسیون فوتبال	۱۴ سال
نمونه ۱۳	۴۹	زن	دکتری	عضو هیات علمی	۱۷ سال

(۷ سوال)، جنبه‌های فرهنگی (۵ سوال)، بسترهای دانشی (۷ سوال) و بسترهای انگیزشی (۷ سوال) پرداخته بود. مقیاس اندازه‌گیری این پرسشنامه به صورت طیف ۵ ارزشی لیکرت بود. به صورتی که گزینه‌های پرسشنامه از خیلی زیاد با امتیاز ۵ تا خیلی کم با امتیاز ۱ مشخص شده بودند. روایی محتوایی این پرسشنامه‌ها با استفاده از نظرات ۷ تن از اساتید دانشگاهی مورد بررسی قرار گرفت. همچنین در خصوص روایی محتوایی این پرسشنامه نیز با استفاده از فرم‌های روایی سنجی نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوا روایی مورد تأیید قرار گرفت. مقدار نسبت روایی محتوا با توجه به تعداد اساتید (۷ نفر)، بالاتر از ۰/۹۹ و مقدار شاخص روایی محتوا بالاتر از ۰/۷۹ مشخص گردید؛ بنابراین روایی محتوایی پرسشنامه‌های تحقیق مورد تأیید قرار گرفت. همچنین جهت بررسی روایی سازه پرسشنامه‌های تحقیق از روش تحلیل عاملی استفاده گردید که این مسئله در بخش آماری ارائه اشاره شده است. در بخش کیفی تحقیق جهت بررسی روایی از قابلیت باورپذیری (اعتبار)، انتقال‌پذیری و تأیید پذیری استفاده گردید. بدین منظور محقق جهت بررسی قابلیت باورپذیری از تأیید فرایند پژوهش توسط هفت متخصص و همچنین استفاده از دو کدگذار جهت کدگذاری چند نمونه مصاحبه جهت کسب اطمینان از یکسانی دیدگاه کدگذاران استفاده گردید. همچنین جهت بررسی انتقال‌پذیری از نظرات دو متخصص که در پژوهش

در بخش کمی تحقیق حاضر جامعه آماری شامل اعضای مجمع فدراسیون فوتبال بود که تعداد این افراد شامل ۸۹ نفر بود. با توجه به محدود بودن حجم جامعه و بر اساس انتخاب تمام شماره؛ تمامی این افراد به‌عنوان نمونه تحقیق مشخص شدند. در زمان برگزاری مجمع رسمی فدراسیون فوتبال پس از هماهنگی‌های لازم در مجمع حضور و پرسشنامه‌ها در میان اعضا مجمع تقسیم گردید. در نهایت پس از پخش و جمع‌آوری اطلاعات، تعداد ۷۱ نفر به‌عنوان نمونه تحقیق مشخص شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر در بخش کیفی شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی شامل پرسشنامه محقق ساخته بود. بدین منظور در بخش کیفی از مصاحبه در جهت شناسایی عوامل استفاده گردید. همچنین در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته که خروجی بخش کیفی بود در جهت تحلیل عوامل شناسایی شده پرداخته شد.

این پرسشنامه خروجی مصاحبه‌های بخش کیفی بود که در فرایند کدگذاری مشخص و نهایی گردید. به صورتی که پس از پس تکمیل فرایند کدگذاری مصاحبه‌ها؛ کدهای نهایی در قالب پرسشنامه تنظیم شدند که این پرسشنامه در فرایند اعتباریابی قرار گرفت و روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۳۲ سوال بود که سوالات آن به بررسی جنبه‌های زیرساختی (۶ سوال)، عوامل مربوط به قوانین و مقررات

افراد با تحصیلات دکتری و ۳۸/۵ درصد را افراد با تحصیلات کارشناسی ارشد تشکیل دادند. نتایج توصیفی بخش کمی نشان داد که جنسیت افراد گروه نمونه، ۶۵ نفر (۹۱/۵٪) مرد و تعداد ۶ نفر (۸/۵٪) زن است. نتایج توصیفی بخش کمی نشان داد که تعداد ۸ نفر (۱۱/۳٪) دکتری، تعداد ۲۴ نفر (۳۳/۸٪) فوق لیسانس و تعداد ۳۹ نفر (۵۴/۹٪) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و پایین تر بودند. جدول شماره ۱ نتایج کدگذاری در خصوص الزامات و بسترهای مربوط به توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را نشان می‌دهد.

پس از کدگذاری‌های انجام شده در نهایت تعداد ۳۲ کد اولیه استخراج گردید. در ادامه به تحلیل تم و نام گذاری تم های استخراج شده پرداخته شد. جدول شماره ۲ نتیجه دسته‌بندی و تم‌گذاری کدهای استخراجی را نشان می‌دهد.

مشارکت نداشتند در مورد یافته‌های پژوهش مورد مشورت قرار گرفتند. همچنین جهت بررسی قابلیت تأیید پذیری از ثبت و ضبط تمامی مصاحبه‌ها و بررسی آنان در زمان‌های موردنیاز استفاده گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر در بخش کیفی از تحلیل تم به صورت کدگذاری مصاحبه‌های تحقیق استفاده شد. همچنین در بخش کمی از روش معادلات ساختاری استفاده گردید. کلیه روند تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق حاضر در نرم افزار SPSS و PLS انجام گردید.

یافته‌های پژوهش

نتایج توصیفی بخش کیفی نشان داد که از میان نمونه‌های تحقیق تعداد ۷۶/۹ درصد را مردان و ۲۳/۱ درصد را زنان تشکیل دادند. نتایج توصیفی بخش کیفی همچنین نشان داد که از میان نمونه‌های تحقیق تعداد ۶۱/۵ درصد را

جدول ۱. کدهای استخراجی از مصاحبه‌ها

کدها	فراوانی
زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در فوتبال ایران	۸
وجود بانک‌های اطلاعاتی به روز در حوزه فوتبال در خصوص ویژگی‌های منابع انسانی	۹
سهولت دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی در فوتبال با توجه به ضوابط تعیین شده	۹
افزایش امنیت سرورها و بانک‌های اطلاعاتی مربوط به قراردادهای الکترونیکی	۹
ایجاد کمیته تخصصی در فدراسیون فوتبال باهدف پیاده‌سازی و نظارت بر قراردادهای الکترونیکی	۱۰
عینی سازی و تدوین رویه‌های قضایی فوتبال حرفه‌ای ایران	۸
ایجاد قوانین و مقررات اختصاصی در خصوص الزام در اجرای قراردادهای الکترونیکی	۸
ایجاد استانداردها و دستورالعمل‌های جامع در فوتبال جهت اجرای قراردادهای الکترونیکی	۸
توجه به قراردادهای الکترونیکی در وضع مقررات جدید در ورزش	۸
تعیین چارچوب دسترسی به اطلاعات مربوط به قراردادهای الکترونیکی	۹
بازنگری و اصلاح استانداردهای حرفه‌ای بودن باشگاه‌ها با تأکید بر قراردادهای الکترونیکی	۹
حمایت قانون گذاران از قراردادهای الکترونیکی در تصمیم‌گیری‌های خود	۷
ارزیابی مدون باشگاه‌ها در جهت حسن اجرای قراردادهای الکترونیکی	۱۱
ایجاد فرهنگ اشتراک اطلاعات در باشگاه‌های فوتبال	۹
ارتقا روحیه رقابت‌جویی و آرمان‌گرایانه در باشگاه‌های ورزشی جهت اجرای قراردادهای الکترونیکی	۹
بهبود دسترسی به قراردادهای الکترونیکی برای مدیران فدراسیون فوتبال	۹
بهبود رفتار شهروندی سازمانی در فوتبال ایران	۹
معرفی باشگاه‌های فعال در خصوص اجرای قراردادهای الکترونیکی	۸
بهبود دانش مدیران نسبت به قراردادهای الکترونیکی	۸
ارتقا سطح مهارت ارکان باشگاه‌های ورزشی در خصوص قراردادهای الکترونیکی	۹
آگاهی از اطلاعات حقیقی موجود در محیط فوتبال	۹
حمایت فکری از مدیران در خصوص قراردادهای الکترونیکی	۱۰
وجود کرسی‌های مشورتی در فوتبال در خصوص قراردادهای الکترونیکی	۹

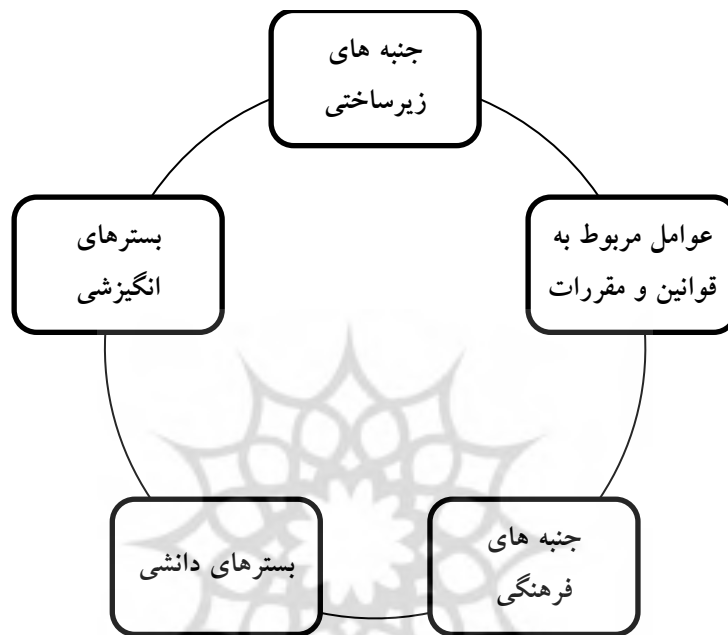
۹	ایجاد نظام پیشنهادات در فوتبال در خصوص اجرای قراردادهای الکترونیکی
۹	بازگو نمودن تجارب مثبت سازمان‌های ورزشی و غیرورزشی از قراردادهای الکترونیکی
۹	بهبود علاقه به گسترش قراردادهای الکترونیکی
۹	شفاف‌سازی در خصوص پتانسیل‌های قراردادهای الکترونیکی در فوتبال
۸	ایجاد مشوق‌های ورزشی جهت ارتقا عملکرد باشگاه‌ها در خصوص قراردادهای الکترونیکی
۸	ایجاد دوره‌های آموزشی و الزام مدیران جهت حضور در این دوره‌ها
۷	ایجاد تخفیف و مشوق‌های مالی به باشگاه‌های فعال در خصوص قراردادهای الکترونیکی
۸	یکسان‌سازی قراردادهای الکترونیکی در جهت ایجاد وحدت رویه
۸	بهبود محتوای قراردادهای الکترونیکی با تأکید بر مسائل حقوقی

جدول ۲. دسته‌بندی کدهای باز

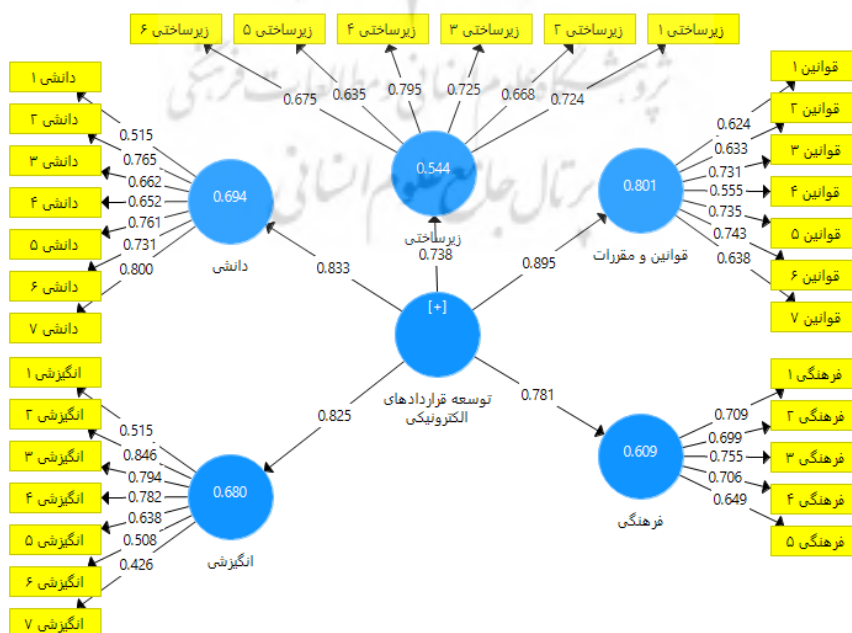
کدها	
جنبه‌های زیرساختی	زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در فوتبال ایران
	وجود بانک‌های اطلاعاتی به‌روز در حوزه فوتبال در خصوص ویژگی‌های منابع انسانی
	سهولت دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی در فوتبال با توجه به ضوابط تعیین‌شده
	افزایش امنیت سرورها و بانک‌های اطلاعاتی مربوط به قراردادهای الکترونیکی
	ایجاد کمیته تخصصی در فدراسیون فوتبال باهدف پیاده‌سازی و نظارت بر قراردادهای الکترونیکی
	عینی‌سازی و تدوین رویه‌های قضایی فوتبال حرفه‌ای ایران
	ایجاد قوانین و مقررات اختصاصی در خصوص الزام در اجرای قراردادهای الکترونیکی
	ایجاد استانداردها و دستورالعمل‌های جامع در فوتبال جهت اجرای قراردادهای الکترونیکی
	توجه به قراردادهای الکترونیکی در وضع مقررات جدید در ورزش
	تعیین چارچوب دسترسی به اطلاعات مربوط به قراردادهای الکترونیکی
عوامل مربوط به قوانین و مقررات	بازنگری و اصلاح استانداردهای حرفه‌ای بودن باشگاه‌ها با تأکید بر قراردادهای الکترونیکی
	حمایت قانون‌گذاران از قراردادهای الکترونیکی در تصمیم‌گیری‌های خود
	ارزیابی مدون باشگاه‌ها در جهت حسن اجرای قراردادهای الکترونیکی
	ایجاد فرهنگ اشتراک اطلاعات در باشگاه‌های فوتبال
	ارتقا روحیه رقابت‌جویی و آرمان‌گرایانه در باشگاه‌های ورزشی جهت اجرای قراردادهای الکترونیکی
	بهبود دسترسی به قراردادهای الکترونیکی برای مدیران فدراسیون فوتبال
	بهبود رفتار شهروندی سازمانی در فوتبال ایران
	معرفی باشگاه‌های فعال در خصوص اجرای قراردادهای الکترونیکی
	بهبود دانش مدیران نسبت به قراردادهای الکترونیکی
	ارتقا سطح مهارت ارکان باشگاه‌های ورزشی در خصوص قراردادهای الکترونیکی
بسترهای دانشی	آگاهی از اطلاعات حقیقی موجود در محیط فوتبال
	حمایت فکری از مدیران در خصوص قراردادهای الکترونیکی
	وجود کرسی‌های مشورتی در فوتبال در خصوص قراردادهای الکترونیکی
	ایجاد نظام پیشنهادات در فوتبال در خصوص اجرای قراردادهای الکترونیکی
	بازگو نمودن تجارب مثبت سازمان‌های ورزشی و غیرورزشی از قراردادهای الکترونیکی
	بهبود علاقه به گسترش قراردادهای الکترونیکی
	شفاف‌سازی در خصوص پتانسیل‌های قراردادهای الکترونیکی در فوتبال
	ایجاد مشوق‌های ورزشی جهت ارتقا عملکرد باشگاه‌ها در خصوص قراردادهای الکترونیکی
	ایجاد دوره‌های آموزشی و الزام مدیران جهت حضور در این دوره‌ها
	ایجاد تخفیف و مشوق‌های مالی به باشگاه‌های فعال در خصوص قراردادهای الکترونیکی
بسترهای انگیزشی	یکسان‌سازی قراردادهای الکترونیکی در جهت ایجاد وحدت رویه
	بهبود محتوای قراردادهای الکترونیکی با تأکید بر مسائل حقوقی

به منظور بررسی این شاخص‌ها در بخش کمی از روش معادلات ساختاری استفاده شد. شکل شماره ۲ و شکل شماره ۳ مدل تحقیق در حالت بار عاملی و ضرایب تی را نشان می‌دهد.

نتایج نشان داد که در مجموع تعداد ۵ عامل شامل جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی به عنوان الزامات و بسترهای مربوط به توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای مشخص شدند. شکل شماره ۱ این شاخص‌ها را نشان می‌دهد.

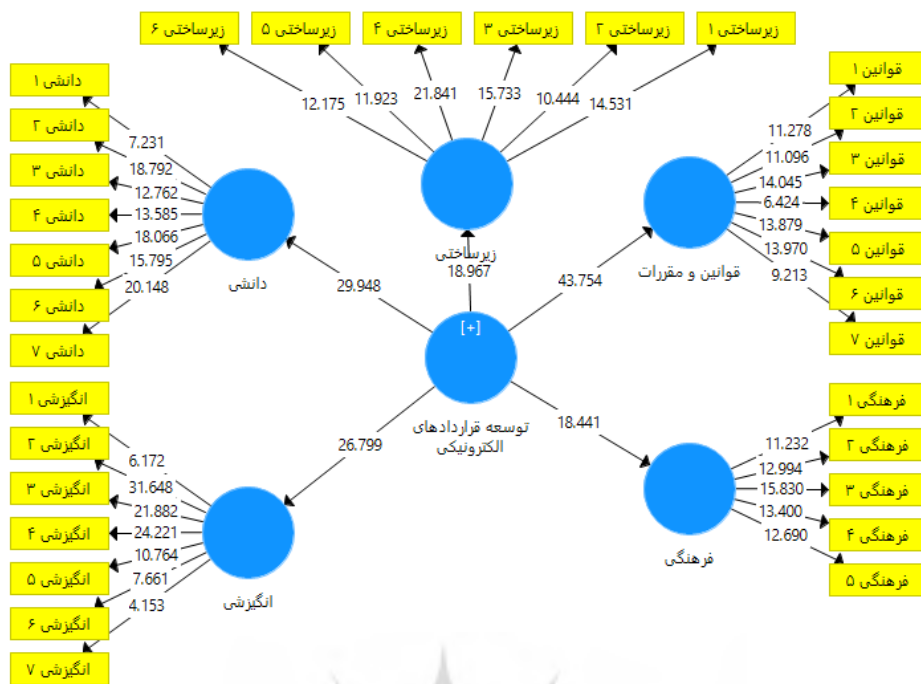

شکل ۱. عوامل شناسایی شده

شکل ۲. مدل تحقیق در حالت بار عاملی

شکل ۳. مدل تحقیق در حالت ضرایب تی

جدول ۳ جمع‌بندی از مدل‌های اندازه‌گیری و ضرایب معنی‌داری تی مدل تحقیق را به نمایش گذاشته است.

متغیرها	T	تأثیر
جنبه‌های زیرساختی	۱۸/۹۷۶	۰/۷۳۸
عوامل مربوط به قوانین و مقررات	۴۳/۷۵۴	۰/۸۹۵
جنبه‌های فرهنگی	۱۸/۴۴۱	۰/۷۸۱
بسترهای دانشی	۲۹/۹۴۸	۰/۸۳۳
بسترهای انگیزشی	۲۶/۷۹۹	۰/۸۲۵

دارد. به‌منظور بررسی بزارش مدل تحقیق حاضر از شاخص‌های برازش مربوط روش معادلات ساختاری با رویکرد پی‌ال‌اس استفاده گردید. جدول ۴ نتایج مربوط به شاخص‌های برازش مدل فوق را نشان می‌دهد.

نتایج تحقیق نشان داد که تمامی روابط تحقیق به علت بالاتر بودن سطح T، از ۱/۹۶ معنادار می‌باشند؛ بنابراین مدل ساختاری مشخص‌شده در تحقیق، مورد اثبات قرار گرفت. در این میان عامل نیروی انسانی با تأثیر ۰/۹۱۷ دارای بیشترین تأثیر در میان تمامی متغیرها را

جدول ۴. شاخص‌های بزارش مدل

جنبه‌های زیرساختی	قوانین و مقررات	جنبه‌های فرهنگی	بسترهای دانشی	بسترهای انگیزشی	
۰/۸۲	۰/۸۷	۰/۸۹	۰/۸۶	۰/۸۸	آلفای کرونباخ
۰/۸۹	۰/۸۹	۰/۹۱	۰/۸۸	۰/۹۰	پایایی ترکیبی
۰/۵۷	۰/۵۶	۰/۵۱	۰/۵۴	۰/۵۲	AVE
۰/۵۴	۰/۸۰	۰/۶۰	۰/۶۹	۰/۶۸	R ²
۰/۵۷	۰/۵۶	۰/۵۷	۰/۵۱	۰/۵۹	Q ²

بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای طراحی و اجرا گردد. نتایج نشان داد که در مجموع تعداد ۵ عامل شامل جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی به‌عنوان الزامات و بسترهای مربوط به توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای مشخص شدند. در تحقیقات مختلفی به اهمیت توسعه قراردادهای الکترونیکی پرداخته شده است. آدامز (۲۰۰۸) در تحقیق خود مشخص نمودند که قراردادهای الکترونیکی یکی از راهکارهای مناسب در جهت جلوگیری از فرار از مالیات می‌باشد. اسپار (۲۰۲۱)، بوشمن و اسمیت (۲۰۰۳) نیز اشاره داشتند که قراردادهای الکترونیکی به‌عنوان یکی از ابزارهای مالی می‌تواند نقش مهمی در جهت توسعه شفافیت دارد. برنستین (۲۰۱۸) نیز اشاره داشت که در جهت توسعه فوتبال و کاهش مشکلات مالی در این خصوص می‌بایستی قراردادهای الکترونیکی به‌صورت مناسبی اجرایی گردد. اوردارویچ و اندانویچ (۲۰۲۱) نیز اشاره داشتند که قراردادهای الکترونیکی به‌عنوان یکی از راهکارهای مناسب در جهت افزایش سطح فیریلی مالی در ورزش دارد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که نبود رویه‌های مدیریتی کافی در سالیان گذشته در مسیر الکترونیکی نمودن قراردادهای بازیکنان فوتبال در کشور ایران باعث شده است تا در مسیر توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای؛ ۵ عامل شامل جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی به‌عنوان عوامل مهم تلقی گردد.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که در میان عوامل شناسایی شده؛ قوانین و مقررات یکی از مهم‌ترین الزامات در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای می‌باشد. به عبارتی توجه به قوانین و مقررات می‌تواند روند توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را به‌صورت مطلوبی تسهیل نماید. در تحقیقات مختلفی به این مسئله اشاره داشته‌اند. نتایج این بخش با نتایج تحقیقات داسکائولوپولو و مایبائوم (۲۰۰۱)، تان و سوئن (۲۰۰۳)، کید و دوگری (۱۹۹۹)، داسکائولوپولو و همکاران (۲۰۰۲) و وان و همکاران (۲۰۰۵) نیز اشاره داشتند که بدون توجه به

نتایج مربوط به شاخص‌های برازش تحقیق نشان داد که مقدار مربوط به آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرها در هر همه عوامل، بالاتر از ۰/۷ می‌باشد که حاکی از پایایی مناسب مدل دارد. همچنین نتایج تحقیق مشخص نمود که میزان روایی همگرا برای تمامی عوامل بالاتر از سطح معیار ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن میزان روایی همگرا تحقیق می‌باشد. همچنین روایی واگرا در تحقیق حاضر نیز در قالب ماتریس شاخص در شاخص، موردبررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین مطابق با شکل شماره ۲ تمامی بارهای عاملی مربوط به متغیرهای تحقیق، بیش از ۰/۴ می‌باشد که نشان‌دهنده مناسب بودن این معیار می‌باشد. با توجه به سه مقدار ۰،۱۹، ۰،۳۳ و ۰،۶۷ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای R2 معرفی شده است و در همه متغیرها، مقدار بیشتر از ۰،۳۳ به دست آمد که نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. با توجه به سه مقدار ۰،۰۱، ۰،۲۵ و ۰،۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است، میزان شاخص GOF کلی مدل میزان ۰/۵۶ مشخص گردید که با توجه به اینکه مقدار این شاخص بیشتر از ۰،۳۶ به دست آمد که نشان از برازش کلی قوی مدل دارد. با این توجه مشخص گردید که مدل ارائه شده در تحقیق حاضر، از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه استفاده از قراردادهای الکترونیکی به‌صورت گسترده در حال افزایش می‌باشد و توسعه آن باعث گردیده است تا علاوه بر تسهیل در انجام این قراردادها؛ میزان شفافیت این قراردادها را نیز بهبود دهد. به‌صورتی کلی قراردادهای الکترونیکی توانسته است تا از کارکردهای مثبت و ارزشمندی در جهت شفافیت‌های مالی برخوردار باشد و بستر مناسبی در جهت بهبود عدالت محوری را فراهم نماید. قراردادهای الکترونیکی در تمامی حوزه‌ها از جمله ورزش گسترش یافته است که این مسئله الزام استفاده از این قراردادها را ضروری می‌نماید. اهمیت استفاده از قراردادهای الکترونیکی در فوتبال در مسیر شفافیت و عدالت محوری در این حوزه سبب گردیده است تا تحقیق حاضر باهدف امکان‌سنجی توسعه قراردادهای الکترونیکی

شده است تا جنبه‌های زیرساختی به عنوان یک عامل مهم مشخص گردد.

دیگر متغیر شناسایی شده در این تحقیق؛ جنبه‌های فرهنگی بود. در تحقیقات مختلفی به اهمیت جنبه‌های فرهنگی پرداخته شده است. نتایج تحقیق حاضر در خصوص اهمیت جنبه‌های فرهنگی در توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای با نتایج تحقیقات لیتنر و همکاران (۲۰۲۲) و چادویک (۲۰۲۲) همسو می‌باشد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که توجه به جنبه‌های فرهنگی به واسطه ایجاد فرهنگ اشتراک اطلاعات و همچنین توسعه رفتارهای ارزشی در مسیر شفافیت قراردادهای ورزشی؛ می‌تواند منجر به توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای گردد. شواهد نشان می‌دهد که پیاده‌سازی قراردادهای الکترونیکی در فوتبال حرفه‌ای ایران نیاز به یک تحول فرهنگی جهت پذیرش این نوع قراردادها در میان بازیکنان و تیم‌های ورزشی می‌باشد که این مساله باعث شده است تا مسائل فرهنگی به عنوان یک عامل مهم در تحقیق حاضر مشخص گردد.

همچنین دیگر متغیر شناسایی شده در این تحقیق؛ بسترهای دانشی بود. در تحقیقات مختلفی به اهمیت بسترهای دانشی پرداخته شده است. نتایج تحقیق حاضر در خصوص اهمیت بسترهای دانشی در توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای با نتایج تحقیقات ژانگ و همکاران (۲۰۱۸) همسو می‌باشد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که بسترهای دانشی به واسطه بهبود دانش فنی مدیران در خصوص پیاده‌سازی قراردادهای الکترونیکی در ورزش و همچنین ایجاد هسته‌های فکری و کارگروه‌های مشورتی؛ می‌تواند منجر به ارتقا سطح نظام پیشنهادات و انتقادات در فوتبال ایران گردد که این مساله بدون شک زمینه‌ساز جدی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را فراهم می‌نماید. با توجه به نبود دانش فنی مناسب در مسیر توسعه قراردادهای الکترونیکی و همچنین عدم پیشینه مناسب این سبک قراردادها در فوتبال حرفه‌ای ایران؛ لذا بسترهای دانشی به عنوان یک عامل مهم در این حوزه مشخص گردیده است.

قوانین و مقررات نمی‌توان انتظار داشت تا قراردادهای الکترونیکی اجرایی گردد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که قوانین و مقررات به عنوان یکی از عوامل مهم و کلیدی نقش مهم و اساسی در جهت تسهیل و توسعه روند اجرایی نمودن قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای دارد. به عبارتی توجه به قوانین و مقررات از جمله ایجاد قوانین و مقررات اختصاصی در خصوص الزام در اجرای قراردادهای الکترونیکی، ایجاد استانداردها و دستورالعمل‌های جامع در فوتبال جهت اجرای قراردادهای الکترونیکی، توجه به قراردادهای الکترونیکی در وضع مقررات جدید در ورزش، تعیین چارچوب دسترسی به اطلاعات مربوط به قراردادهای الکترونیکی، بازنگری و اصلاح استانداردهای حرفه‌ای بودن باشگاه‌ها با تأکید بر قراردادهای الکترونیکی، حمایت قانون‌گذاران از قراردادهای الکترونیکی در تصمیم‌گیری‌های خود و ارزیابی مدون باشگاه‌ها در جهت حسن اجرای قراردادهای الکترونیکی می‌تواند روند توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را تسهیل نماید.

دیگر متغیر شناسایی شده در این تحقیق؛ جنبه‌های زیرساختی بود. در تحقیقات مختلفی به اهمیت جنبه‌های زیرساختی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی پرداخته شده است. نتایج تحقیق حاضر در خصوص اهمیت جنبه‌های زیرساختی در توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای با نتایج تحقیقات ژانگ و همکاران (۲۰۱۸) و برنستین (۲۰۱۸) همسو می‌باشد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که جنبه‌های زیرساختی به واسطه ایجاد زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و همچنین بانک‌های اطلاعاتی می‌تواند زمینه‌ساز جدی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای در کشور ایران را فراهم نماید. به عبارتی جنبه‌های زیرساختی می‌تواند زمینه‌ساز جدی در مسیر توسعه نظارت مدون برخط بر قراردادهای الکترونیکی در فوتبال حرفه‌ای را فراهم نماید. بدون شک در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای می‌بایستی بسترهای مناسب و لازم جهت ایجاد یک فضای امن و مطمئن ایجاد گردد که این مساله باعث

حاضر پیشنهاد می‌گردد تا با سهولت دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی در فوتبال با توجه به ضوابط تعیین‌شده و همچنین افزایش امنیت سرورها و بانک‌های اطلاعاتی مربوط به قراردادهای الکترونیکی؛ بستری در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را فراهم نمود. همچنین با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا ارتقا سطح مهارت ارکان باشگاه‌های ورزشی در خصوص قراردادهای الکترونیکی و همچنین معرفی باشگاه‌های فعال در خصوص اجرای قراردادهای الکترونیکی؛ بستری در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را فراهم نمود. با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا شفاف‌سازی در خصوص پتانسیل‌های قراردادهای الکترونیکی در فوتبال و همچنین بازگو نمودن تجارب مثبت سازمان‌های ورزشی و غیرورزشی از قراردادهای الکترونیکی؛ بستری در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را فراهم نمود.

Reference

- Adams, F. K. (2008). Construction contract risk management: a study of practices in the United Kingdom. *Cost Engineering*, 50(1), 22-29.
- Bishop, R. (2005). The wayward child: An ideological analysis of sports contract holdout coverage. *Journalism Studies*, 6(4), 445-459.
- Bernstein, J. (2018). Smart contract integration in professional sports management: the imminence of athlete representation. *DePaul J. Sports L.*, 14 (1), 1-11.
- Buck, C., & Ifland, S. (2022). Toward an enduring football economy: a business model taxonomy for Europe's professional football clubs. *European Sport Management Quarterly*, 1-21.
- Bushman, R. M., & Smith, A. J. (2003). Transparency, financial accounting information, and corporate governance. *Financial accounting information, and corporate governance. Economic Policy Review*, 9(1). 1-23.
- Chadwick, S. (2022). From utilitarianism and neoclassical sport management to a new geopolitical economy of sport. *European Sport Management Quarterly*, 22(5), 685-704.
- Daskalopulu, A., & Maibaum, T. (2001). Towards electronic contract performance. In 12th International Workshop on Database and Expert Systems Applications (pp. 771-777). IEEE.

دیگر متغیر شناسایی شده در این تحقیق؛ بسترهای انگیزشی بود. در تحقیقات مختلفی به اهمیت بسترهای انگیزشی پرداخته شده است. نتایج تحقیق حاضر در خصوص اهمیت بسترهای انگیزشی در توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای با نتایج تحقیقات برنستین (۲۰۱۸)، چادویک (۲۰۲۲) و وان و همکاران (۲۰۰۵) همسو می‌باشد. در تفسیر این مساله لازم به ذکر است که بسترهای انگیزشی می‌تواند ضمن بهبود علاقه به قراردادهای الکترونیکی در فوتبال حرفه‌ای ایران منجر به تمایل ورزشکاران و باشگاه‌ها به استفاده از این قراردادها گردد. به عبارتی مشوق‌های ارائه شده در بسترهای انگیزشی می‌تواند زمینه مناسبی در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای در کشور ایران را فراهم نماید. بسترهای انگیزشی می‌تواند ورزشکاران و تیم‌های ورزشی را جهت استفاده از این نوع سبک قراردادها ترغیب نماید.

بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که در مسیر توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای در کشور ایران می‌بایستی به جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی توجه جدی داشت. توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای به‌عنوان یک اصل مهم و کلیدی نیازمند توجه همه‌جانبه به مسائل مختلفی از جمله جنبه‌های زیرساختی، عوامل مربوط به قوانین و مقررات، جنبه‌های فرهنگی، بسترهای دانشی و بسترهای انگیزشی دارد که این مسئله باعث گردیده است تا در تحقیق حاضر این الزامات به‌عنوان الزامات کلیدی مشخص گردد. به عبارتی در روند توسعه قراردادهای الکترونیکی می‌بایستی یک نگاه جامع و همه‌جانبه جهت پیاده‌سازی عوامل و الزامات مختلفی را داشت تا بتوان روند پیاده‌سازی این قراردادها را تسهیل نمود.

با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌گردد تا توجه به قراردادهای الکترونیکی در وضع مقررات جدید در ورزش و همچنین حمایت قانون‌گذاران از قراردادهای الکترونیکی در تصمیم‌گیری‌های خود؛ بستری در جهت توسعه قراردادهای الکترونیکی بر اساس رویه قضایی فوتبال حرفه‌ای را فراهم نمود. با توجه به نتایج تحقیق

- Daskalopulu, A., Dimitrakos, T., & Maibaum, T. (2002). Evidence-based electronic contract performance monitoring. Group decision and negotiation, 11, 469-485.
- DeMartini, A. L., & Kao, P. H. (2023). Sport law in US undergraduate sport management programs: What should we be teaching?. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 33, 100455.
- Karcher, R. T. (2004). The NCAA's Regulations Related to the Use of Agents in the Sport of Baseball: Are the Rules Detrimental to the Best Interest of the Amateur Athlete. *Vand. J. Ent. L. & Prac.*, 7, 215-221.
- Kennedy, P. (2013). Left w.nsssooootter movements and the political economy of football. *Soccer & Society*, 14(2), 277-290.
- Kidd Jr, D. L., & Daughtrey Jr, W. H. (1999). Adapting contract law to accommodate electronic contracts: Overview and suggestions. *Rutgers Computer & Tech. LJ*, 26, 215.
- Leitner, M. C., Daumann, F., Follert, F., & Richlan, F. (2022). The cauldron has cooled down: a systematic literature review on home advantage in football during the COVID-19 pandemic from a socio-economic and psychological perspective. *Management Review Quarterly*, 1-29.
- Nazarian, A., Vishkaei, R. M., Shahzad, M., Ebrahimi, E., & Adlparvar, A. (2023). Assessing key factors for sporting industry sustainable development through multilayer artificial perceptron neural network approach. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(1), 1176-1188.
- Sailes, G. A. (2017). A comparison of professional sports career aspirations among college athletes. In contemporary themes: African Americans in Sport (pp. 261-268). Routledge.
- Salcinovic, B., Drew, M., Dijkstra, P., Waddington, G., & Serpell, B. G. (2022). Factors influencing team performance: what can support teams in high-performance sport learn from other industries? A systematic scoping review. *Sports Medicine-Open*, 8(1), 1-18.
- Schär, F. (2021). Decentralized finance: On blockchain-and smart contract-based financial markets. *FRB of St. Louis Review*. 14, 1-22.
- Shevchenko, O. A. (2015). Features nature and content of employment contract of professional athlete. *Theory and Practice of Physical Culture*, (10), 22-22.
- Tan, Y. H., & Thoen, W. (2003). Electronic contract drafting based on risk and trust assessment. *International Journal of Electronic Commerce*, 7(4), 55-71.
- Uraarević, B. P., & Anoonović, S. N. (2021). Certain status and labor law issues of electronic sport in the republic of Serbia. *KULTURA POLISA*, 18(45), 191-203.
- Varona, A. (2023). Know When to Hold Them, When to Fold Them, and When to Walk Away: TikToks Are Professional Sports Franchises' Ace in Collective Bargaining Negotiations. *Pepp. L. Rev.*, 50, 823.
- Wan, Z., Deng, R. H., & Lee, D. (2015). Electronic contract signing without using trusted third party. In Network and System Security: 9th International Conference, NSS 2015, New York, NY, USA, November 3-5, 2015, Proceedings 9 (pp. 386-394). Springer International Publishing.
- Zhang, J. J., Kim, E., Mastro Martino, B., Qian, T. Y., & Nauright, J. (2018). The sport industry in growing economies: critical issues and challenges. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*. 19 (2), 110-126.